

1.4.2019/GS

YLEISTÄ HUOMIOITAVAA LUOTTAMUSHENKILÖIDEN VALINNASSA

YLEISTÄ

Kuntalain (410/2015) 32 §:n mukaan toimielimen jäsenet valitaan valtuuston toimikaudeksi, jollei valtuusto ole päättänyt, että heidän toimikautensa on valtuuston toimikautta lyhyempi. Perinteisesti lautakunnat/valiokunnat asetetaan kunnissa valtuuston toimikautta vastaavaksi ajaksi. Kuluvan valtuustokauden alussa sosiaali- ja terveydenhuollon oletettiin vielä siirtyvän maakuntahallintoon vuoden 2019 alusta, jonka vuoksi kaikki toimialakohtaiset valiokunnat asetettiin poikkeuksellisesti vain kahdeksi vuodeksi, eli 31.5.2019 saakka. Näin ollen valiokunnat asetettiin kuluvan valtuustokauden alussa vastaamaan valtuuston puheenjohtajiston ja kaupunginhallituksen toimikautta, eli toimikausi päättyi 31.5.2019. Kesäkuun 1. päivänä alkavalle seuraavalle kahden vuoden toimikaudelle valtuuston tulee näin ollen valtuuston puheenjohtajiston ja kaupunginhallituksen lisäksi valita uudet valiokunnat tarkastusvaliokuntaa lukuun ottamatta.

Liitteenä <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet> on Kuntaliiton yleiskirje 11/2017 (24.4.2017), jossa on kattavasti selostettu vaalikelpoisuudesta kaupunginhallitukseen, valiokuntiin ym. toimielimiin, tasa-arvolain soveltamisesta, vaalimenettelyistä, neuvotteluista luottamushenkilöpaikkoja jaettaessa jne.

Esityslistan yksittäisten asioiden kohdalla mainitaan luottamuselintä koskevat erityisvaatimukset, mutta yleisesti valmistelussa on lähdetty siitä, että valinnoissa huomioidaan automaattisesti yleiskirjeessä mainitut vaalikelpoisuusmääräykset.

SUOSTUMUS LUOTTAMUSTEHTÄVÄN VASTAANOTTAMISEEN

Luottamustoimeen voidaan valita vain henkilö, joka on suostunut ottamaan toimen vastaan (Kuntalaki § 70.1). Suostumus on annettava ennen kuin henkilö valitaan luottamustoimeen ja suostumukset pyydetään kirjallisina, jolloin annettu suostumus voidaan tarvittaessa näyttää toteen.

Sikäli kun henkilö valitaan uudestaan kaupungin luottamustehtävään, jossa hän jo nyt toimii, uutta suostumusta ei tarvita, koska valtuustokauden alussa annettu suostumuslomake koski koko valtuustokautta 2017–2021. Jos valittavaksi nimetään henkilö, joka ei kuluvalle toimikaudella ole toiminut kaupungin luottamustehtävässä ao. valtuustoryhmän puheenjohtajan tulee huolehtia **suostumuksen saamisesta ennen luottamuselinten asettamista**. Mikäli asianmukaisia suostumuksia ei ole saatu, vaalipäätösten täytäntöönpano saattaa viivästyä. Suostumuslomake löytyy luottamushenkilöiden extranetissä.

TASA-ARVOLAKI

Toimielimiä valittaessa on otettava huomioon myös tasa-arvolain säännökset. Kunnallisten toimielinten valintaa koskee tasa-arvolain 4 a §, jonka mukaan *”...kunnallisissa ja kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu.”*

Tasa-arvovaatimus koskee **erikseen varsinaisia jäseniä ja varajäseniä**, eli lain mukaisen kiintiön on toteuduttava sekä varsinaisten että varajäsenten kohdalla. Sen sijaan laki ei vaadi, että varsinaisen jäsenen ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä olisi oltava samaa sukupuolta. Myöskään puheenjohtajistoa vaatimus ei erikseen koske.

Erikokoisissa toimielimissä on oltava naisia ja miehiä seuraavasti:

Jos toimielimen jäsenmäärä on neljä, naisia ja miehiä on oltava kumpiakin kaksi. Vastaavasti toimielimen jäsenmäärän suurentuessa luvut ovat 5 (jäsenmäärä) – 2 (naisia ja miehiä vähintään), 6-3, 7-3, 8-4, 9-4 jne. Kolmejäsenisessä toimielimessä kiintiö ei voi toteutua, vaan yksi toisen sukupuolen edustaja on riittävä.

Tasa-arvolain vaatimuksista **poikkeamiseen on oltava erityinen syy**, joka on tarpeen kirjata valintapäätökseen.

SIDONNAISUUSILMOITUKSET

Kuntalain (410/2015) 84 §:n mukaan kunnan eräiden luottamushenkilöiden, kuten kaupunginhallituksen, yhdyskuntavaliokunnan ja rakennusvaliokunnan jäsenten ja varajäsenten sekä valtuuston ja valiokuntien pj:n ja varapj:n on ilmoitettava julkisesti sidonnaisuuksistaan. Sidonnaisuusilmoitus on tehtävä johtotehtävistä sekä luottamustoimista elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudesta sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamustehtävien hoitamisessa. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtäväänsä valittu. Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Sidonnaisuusilmoitusten tekemistä, käsittelyä ja tietojen julkaisua koskevat periaatteet ovat luettavissa kaupungin kotisivuilla.

LOPUKSI

Luottamushenkilöiden nimeäminen on luonteeltaan puhtaasti poliittinen kysymys ja neuvotteluasia. Tämän vuoksi vastuu esim. valittavan vaalikelpoisuudesta on neuvotteluja käyvillä poliittisilla ryhmillä ja valtuustolla. Mahdolliset epäselvyydet on hyvä selvittää jo etukäteen. Vaalikelpoisuusasiaan on usein hankala ottaa kantaa itse vaalikokouksessa valtuustossa. Vastuu luottamushenkilöiden suostumuksista ennen henkilön valintaa luottamustehtävään on myös neuvotteluja käyvien ryhmien ja luottamustoimielinpaikkojen vastuuhenkilöillä. Vaalin jälkeen kaupunginhallitus tarkistaa valtuuston päätösten laillisuuden täytäntöönpanon yhteydessä.

Liitteenä: Kuntaliiton yleiskirje 11/2017 <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet>